

Identifying the Dimensions and Components of Promoting the Lesson Study in the Elementary School

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Sanaz Zahedi¹
Hamid Shafizadeh^{2*}
Hadi Rezghi Shirsavar³

How to cite this article

Sanaz Zahedi, Hamid Shafizadeh, Hadi Rezghi Shirsavar, Identifying the Dimensions and Components of Promoting the Lesson Study in the Elementary School, *Journal of Islamic Life Style Centeredon Health*, 2022:5(4): 435-444.

1. PhD student, Educational Management Department, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran.
2. Associate Professor, Educational Management Department, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran (Corresponding Author).
3. Assistant Professor, Department of Educational Management, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran.

* Correspondence:

Address:
Phone:
Email: shafizadeh11@gmail.com

Article History

Received: 2021/09/05
Accepted: 2021/11/29
Published: 2022/03/16

ABSTRACT

Purpose: The lesson study is a pattern of collaborative research in the classroom that can have an effective role in improving the education quality. As a result, the aim of this research was identifying the dimensions and components of promoting the lesson study in the elementary school.

Materials and Methods: The present research in terms of purpose was applied and in terms of implementation method was qualitative. The research population was academic experts and experts of the Ministry of Education country in 2021 year. The sample size based on the principle of theoretical saturation was 12 people, which these people according to the inclusion criteria to study were selected with the purposeful sampling method. The research tool was a semi-structured interview with 6 questions, which the validity of the findings was confirmed by experts and their reliability was estimated by the method of agreement coefficient between two coders 63%. Data were analyzed with open, axial and selective coding methods in Maxqda software.

Findings: The findings showed that the promoting the lesson study had 109 indicators in 22 components and 6 dimensions; So that the dimensions included strategic view as causal conditions (with four components of foresight, realism, competitiveness and systemic thinking), school dynamics as background conditions (with four components of attention to teachers' abilities, meeting teachers' needs, providing facilities and improving organizational communication), structural and individual factors as intervening conditions (with three components of motivational factors, organizational factors and lack of sufficient knowledge of lesson study), research-oriented as a central phenomenon (with three components of continuous learning, improving education and making education more effective), educational improvement as strategies (with four components of skill enhancement, emphasis on collaborative management, monitoring and evaluation and organizational health) and educational development as outcomes (with four components of modeling, increasing efficiency, establishing scientific thinking and creating learning culture). Finally, the paradigm pattern of the dimensions and components of promoting the lesson study in the elementary school was drawn.

Conclusion: According to the paradigm pattern of the dimensions and components of promoting the lesson study in the elementary school, can be designed and implemented programs to improve and promotion the lesson study.

Keywords: Lesson Study, Elementary School, Strategic View, School Dynamics

شناسایی ابعاد و مولفه‌های ارتقای درس پژوهی در

دوره ابتدایی

سازان زاهدی^۱

دانشجوی دکتری، گروه مدیریت آموزشی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران

حمید شفیع زاده^{۲*}

دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران

هادی رزقی شیرسوار^۳

استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران.

چکیده

هدف: درس پژوهی الگویی از پژوهش مشارکتی در کلاس درس است که می‌تواند نقش موثری در بهبود کیفیت آموزش داشته باشد. در نتیجه، هدف این پژوهش شناسایی ابعاد و مولفه‌های ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی بود.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا کیفی بود. جامعه پژوهش خبرگان دانشگاهی و صاحب‌نظران وزارتخانه آموزش و پرورش کشور در سال ۱۴۰۰ بودند. حجم نمونه بر اساس اصل اشباع نظری ۱۲ نفر شد که این افراد با توجه به ملاک‌های ورود به مطالعه با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. ابزار پژوهش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با ۶ سوال بود که روایی یافته‌ها توسط خبرگان تایید و پایایی آنها با روش ضریب توافق بین دو کدگذار ۶۳ درصد برآورد شد. داده‌ها با روش‌های کدگذاری باز، محوری و انتخابی در نرم‌افزار Maxqda تحلیل شدند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که ارتقای درس پژوهی ۱۰۹ شاخص در ۲۲ مولفه و ۶ بعد داشت؛ به طوری که ابعاد شامل نگاه استراتژیک به‌عنوان شرایط علی (با چهار مولفه آینده‌نگری، واقعیت‌گرایی، رقابت‌پذیری و تفکر سیستمی)، پویایی مدارس به‌عنوان شرایط زمینه‌ای (با چهار مولفه توجه به توانایی‌های معلمان، رفع نیازهای معلمان، فراهم‌آوردن امکانات و بهبود ارتباطات سازمانی)، عوامل ساختاری و فردی به‌عنوان شرایط مداخله‌گر (با سه مولفه عوامل انگیزشی، عوامل سازمانی و عدم شناخت کافی از درس پژوهی)، پژوهش‌محوری به‌عنوان پدیده محوری (با سه مولفه یادگیری مستمر، بهبود آموزش و اثربخش شدن آموزش)، بهسازی آموزشی به‌عنوان راهبردها (با چهار مولفه مهارت‌افزایی، تاکید بر مدیریت مشارکتی، نظارت و ارزیابی و سلامت سازمانی) و توسعه آموزشی به‌عنوان پیامدها (با چهار مولفه الگوسازی، کارآیی فزاینده، استقرار تفکر علمی و ایجاد فرهنگ یادگیری) بودند. در نهایت، الگوی

پارادایمی ابعاد و مولفه‌های ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی ترسیم شد.

نتیجه‌گیری: با توجه به الگوی پارادایمی ابعاد و مولفه‌های ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی می‌توان برنامه‌هایی برای بهبود و ارتقای درس پژوهی طراحی و اجرا کرد.

کلید واژه‌ها: درس پژوهی، دوره ابتدایی، نگاه استراتژیک، پویایی مدارس.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۱۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۹/۰۸

* نویسنده مسئول: shafizadeh11@gmail.com

مقدمه

فرآیند تدریس امری پویا است و این امر مستلزم آن است که معلمان برای یادگیری مادام‌العمر آماده شوند. زیرا با طیف وسیعی از چالش‌ها و فرصت‌های جدید در کلاس روبرو هستند و درس پژوهی به‌عنوان روشی ابتکاری و خلاقانه می‌تواند جایگزین مناسبی برای روش‌های سنتی ارتقای یادگیری حرفه‌ای معلمان پدید آورد (۱). درس پژوهی یک رویکرد توسعه حرفه‌ای است که در آن معلمان با یکدیگر در تدوین طرح درس، اجرا و مشاهده نتایج آن مشارکت و همکاری می‌کنند. آنها در این مسیر با گردآوری اطلاعات از نحوه یادگیری دانش‌آموزان، به‌صورت گروهی برای اصلاح روش‌های تدریس خود تلاش می‌کنند (۲). درس پژوهی به‌عنوان الگوی پرورش حرفه‌ای معلمان در مدرسه محیطی را فراهم می‌سازد تا معلمان از یکدیگر بیاموزند، دانش حرفه‌ای خود را ارتقاء دهند، رفتارهای آموزشی و تربیتی خود را بازبینی کنند و بیشتر به نیازها و نحوه تعامل با دانش‌آموزان توجه نمایند (۳). این مدل پژوهش در کلاس درس عملاً بر چرخه یادگیری گروهی، کیفی، مشارکتی و مداوم کارگزاران آموزشی شامل مراحل پنج‌گانه تبیین مساله، طراحی، عمل، بازاندیشی و یادگیری استوار است و معلمان در این روش خود را در چرخه بهبود تدریس که بر برنامه‌ریزی، مشاهده و اصلاح طرح درس متمرکز است درگیر می‌کنند (۴).

درس پژوهی از معلمان می‌خواهد که گرد هم آیند، اهداف خود را شناسایی کنند، در گروه‌های کوچک با هم همکاری نمایند و برای رسیدن به اهداف خود با کمک یکدیگر تلاش کنند (۵). معلمان در این روش خود را در چرخه بهبود تدریس که بر برنامه‌ریزی، مشاهده و اصلاح طرح درس متمرکز است درگیر می‌نمایند. زمانی که معلمان در کلاس درس مشغول تدریس هستند، فرصت کمی برای چنین تمرکزی دارند. بررسی چگونگی تفکر و یادگیری دانش‌آموزان نیز بخشی از فرآیند درس پژوهی است که در آن معلمان بیشتر متوجه احساس‌ها، افکار و توانایی‌های دانش‌آموزان می‌شوند (۶). در درس پژوهی، معلمان در جلسات هم‌اندیشی پیرامون اهداف دروس با یکدیگر به بحث و تبادل نظر می‌پردازند، برنامه درسی خود را تدوین می‌نمایند، آن را به مرحله اجرا می‌گذارند و سپس به نقد، بررسی و اصلاح آن می‌پردازند (۷).

به این نتیجه رسیدند که موانع مذکور شامل چهار مقوله فرهنگی (با مولفه‌های نبود فرهنگ یادگیری سازمانی، وجود کاستی در هویت معلمان ایرانی، غیربومی بودن درس پژوهی و ضعف کار تیمی و همکاری)، سازمانی (با مولفه‌های ضعف مقررات ابلاغی به مدارس برای هدایت درس پژوهی، عدم درک عمیق دست‌اندرکاران آموزشی نسبت به درس پژوهی، ضعف اشتراک‌گذاری در نتایج درس پژوهی و طرح‌های متعدد و اجرایی‌نشدن بخشی از آنها)، ساختاری (با مولفه‌های نظام آموزشی متمرکز، انسجام پایین فعالیت‌ها و نداشتن زمان کافی) و حرفه‌ای (با مولفه‌های عدم مهارت‌های پژوهشی معلمان، عدم مهارت مدیران در هدایت پژوهش‌ها، ضعف اجرای درس پژوهی و ضعف در ایجاد انگیزه) بودند (۱). پوراحمدعلی و همکاران ضمن پژوهشی درباره ابعاد و مولفه‌های کاربرد درس پژوهی در ریاضی مدارس ابتدایی به این نتیجه رسیدند که الگوی مذکور دارای ۵ بعد جنبه انسانی (با مولفه‌های خلاقیت، مسئولیت‌پذیری و انتقادپذیری)، جنبه ساختاری (با مولفه‌های تجهیزات فناورانه، نظارت، برنامه‌ها، حجم کار معلمان، نسبت معلم به دانش‌آموز و بکارگیری نتایج)، جنبه فرهنگی (با مولفه‌های کار تیمی، فرهنگ مدرسه‌ای، اعتقاد به تاثیر درس پژوهی، همکاری خانواده، روحیه پژوهشگری معلمان و مدیران و همکاری معلمان به جای رقابت)، جنبه مدیریتی (با مولفه‌های پشتیبانی، روند امتیازدهی، حمایت مسئولین، تأمین بودجه، حمایت عوامل اجرایی مدرسه و زمان) و جنبه پداگوژیکی (با مولفه‌های تبادل تجارب مفید آموزشی، کارگاه‌های آموزشی، سبک‌های نوین تدریس، تیم استانی درس پژوهی، محتوای آموزشی، تبدیل ارزشیابی کمی به کیفی و طراحی آموزشی) بود (۱۵). سلیمانی و احمدی ضمن پژوهش موانع موجود برای اجرای درس پژوهی را در دو بعد عوامل سازمانی (با مولفه‌های ساختار سازمانی متمرکز، فرهنگ سازمانی، سبک رهبری، فناوری و فرایندهای داخلی) و عوامل فردی (با مولفه‌های اطلاعات معلمان، عدم تعهد معلمان و نوع شخصیت معلمان) شناسایی کردند (۱۶). علاوه بر آن، مون و همکاران ضمن پژوهشی درباره درس پژوهی در نظام آموزشی به این نتیجه رسیدند که محدودیت‌های اجرای درس پژوهشی شامل عوامل مرتبط با مدرسه، محدودیت زمانی و حجم کار معلمان هستند (۱۷). بچیوند و موسولد ضمن پژوهش عوامل بازدارنده در موفقیت درس پژوهی را شامل نداشتن سوال‌های پژوهشی، نبود نظارت بر یادگیری دانش‌آموزان و نبود تلاش برای یادگیری مشهود دانش‌آموزان معرفی کردند (۱۸).

بررسی پژوهش‌های انجام‌شده درباره درس پژوهی حاکی از آن است که اصلاحات آموزشی بدون در نظر گرفتن نقشی برای معلمان عملاً غیرممکن است و آنها در مرکز اصلی تغییرات آموزشی قرار دارند. درس پژوهی با دادن نقش محوری به معلمان در ایجاد تغییر و بهبود کیفیت تدریس کمک قابل توجهی می‌کند و راهکار مناسبی برای بهبود نظام آموزش و پرورش و توسعه حرفه‌ای معلمان محسوب می‌شود. یکی از خلأهای موجود که قابل بررسی از نظر پژوهشگران وجود پژوهش‌های اندک با هدف شناسایی ابعاد و مولفه‌های ارتقای درس پژوهی بود. بررسی‌های پژوهشگران نشان داد که پژوهش‌های

درس پژوهی یک فرآیند تدریس است که توسط استیگلر و هیبرت (Stigler & Hiebert) در سال ۱۹۹۹ به جهان معرفی شد و تا قبل از آن شناخته نشده بود و از آن به بعد کشورهای مختلفی به کاربرد آن در فرهنگ آموزشی خود پرداختند. در ایران نیز بیش از ده سال از اجرای آن می‌گذرد (۸). درس پژوهی الگوی ژاپنی پرورش حرفه‌ای معلمان در مدرسه است که شامل شناسایی مسأله یا مشکل، تولید درس، تدریس و مشاهده و ارزیابی و بازتاب می‌باشد. مهم‌ترین بخش این شیوه بازتاب مشارکتی در پایان هر درس است. این بازتاب متربیان را به محققانی تبدیل می‌کند که در تلاش هستند تا آموزش‌های روزمره خود را به روش‌های تازه تبدیل کنند و به ایده‌های خلاق و دانش‌تعلیم و تربیت نوین دست یابند (۹). بیشتر معلمان ژاپنی معتقدند که آموزش و یادگیری عملی مشارکتی است و بهترین راه بازآموزی معلمان فراهم‌ساختن فرصت‌هایی برای یادگیری است تا ایده‌ها و تجربه‌های خود را به اشتراک بگذارند و با بازاندیشی عمل تربیتی را از طریق بحث در گروه‌های کوچک یادگیری و شبکه‌های کاری مرتبط انجام دهند. به عبارت دیگر، گروه‌های درس پژوهی با کنکاش علمی و تبدیل دانش بدست آمده به عمل تدریس در برابر وظیفه و جایگاه خود احساس رضایت خاطر پیدا می‌کنند (۱۰). این روش در ایالات متحده به‌عنوان روش الهام‌بخش برای تغییر عمیق در تدریس و سازماندهی مدارس شناخته‌شده که می‌تواند به یادگیری و پیشرفت بیش از پیش دانش‌آموزان بینجامد. درس پژوهی می‌تواند مهارت حرفه‌ای معلمان را افزایش دهد و منابع آموزشی بیشتری را برای معلمان مهیا کند و کیفیت سیستم آموزش را ارتقاء ببخشد (۱۱). تجربه برخی کشورها از جمله ژاپن و ایالات متحده نشان می‌دهد که بازکردن کلاس درس و کل فرآیند آموزش از مرحله طراحی تا ارزشیابی به روی معلمان و ایجاد یک گروه آموزشی باعث ایجاد چرخه بهسازی تدریجی فرآیند آموزش در کلاس می‌شود و پیامدهای تحصیلی مثبت فراوانی در پی خواهد داشت (۱۲). در فرایند درس پژوهی، مدرسه یادگیرنده در عمل تحقق می‌یابد و دانش‌آموزان و معلمان شوق یادگیری و یاددادن پیدا می‌نمایند. هنگامی که توجه اصلی معلمان به فرایندهای یاددهی و یادگیری باشد دانش‌آموزان علاقه بیشتری به یادگیری پیدا می‌کنند و این شیوه از پژوهش سبب ارتقای آگاهی معلمان از نحوه تدریس و آموزش می‌شود و آنان خود را یادگیرنده، محقق عملگرا و تصمیم‌گیرنده راهبرد آموزشی و تولیدکننده دانش حرفه‌ای می‌یابند (۱۳). پژوهش‌ها نشان می‌دهند که درس پژوهی یکی از اثربخش‌ترین فرآیندهای توانمندسازی معلمان برای کمک به خود و همکاران جهت یادگیری در عمل و غلبه بر ترس از تغییر، ترویج خلاقیت و تفکر انتقادی و آزمایش پیش‌فرض‌های ذهنی است. بنابراین، درس پژوهی در ایجاد سازمان یادگیرنده و فرهنگ‌سازی آن نقشی ویژه دارد. چون که معلمان دائماً در حال یادگیری، فرضیه‌سازی و آزمون فرضیه‌های خود هستند (۱۴).

با اینکه پژوهش‌هایی درباره موانع و محدودیت‌های تحقق درس پژوهی انجام‌شده، اما پژوهش‌های اندکی به بررسی ابعاد و مولفه‌های ارتقای آن پرداختند. برای مثال احمدی حاجی و همکاران ضمن پژوهشی درباره شناسایی موانع درس پژوهی در دوره ابتدایی

مراحل انجام پژوهش به این صورت بود که ابتدا مبانی نظری ارتقای درس پژوهی بررسی و با کمک اساتید راهنما و مشاور سوالهایی جهت مصاحبه با خبرگان طراحی شد (جدول ۱). در مرحله بعد اقدام به شناسایی خبرگان دانشگاهی و صاحب‌نظران وزارتخانه آموزش و پرورش کشور شد و سپس آنها با توجه به ملاک‌های ورود به مطالعه بررسی و در صورت داشتن شرایط ورود به مطالعه به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. لازم به ذکر است که برای نمونه‌ها اهمیت و ضرورت پژوهش بیان و درباره رعایت نکات اخلاقی از جمله رعایت اصل رازداری به‌ویژه برای ضبط مصاحبه‌ها و گزارش نتایج بدون نام مصاحبه‌شوندگان به آنها اطمینان خاطر داده شد و درباره مکان و زمان مصاحبه هماهنگی لازم با آنها به عمل آمد. مصاحبه‌کننده و مصاحبه‌شوندگان در مکان و زمان قبلاً هماهنگ شده حضور یافتند و فرآیند مصاحبه ضمن یادداشت مطالب و ضبط مصاحبه‌ها صورت پذیرفت.

ابزار پژوهش حاضر مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود که سوالهای آن (۶ سوال) بر اساس مبانی نظری با کمک اساتید راهنما و مشاور تهیه شد (جدول ۱). در فرآیند مصاحبه ابتدا مصاحبه‌کننده اولین سوال را از مصاحبه‌شونده پرسید و همان‌طور که قبلاً با وی هماهنگ کرده بود اقدام به یادداشت مطالب مهم و علاوه بر آن ضبط مصاحبه‌ها جهت بررسی مجدد با حفظ رعایت نکات اخلاقی از جمله رازداری کرد. سپس فرآیند فوق برای سوالهای دوم الی ششم تکرار شد. میانگین مدت زمان انجام مصاحبه بین ۳۰ الی ۹۰ دقیقه طول کشید و مصاحبه‌ها در اواسط فصل زمستان سال ۱۴۰۰ انجام شدند. روایی یافته‌های حاصل از اجرای مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با خبرگان دانشگاهی و صاحب‌نظران وزارتخانه آموزش و پرورش کشور تایید و پایایی آنها با روش ضریب توافق بین دو کدگذار ۶۳ درصد برآورد شد. در نهایت، داده‌ها با روش‌های کدگذاری باز، محوری و انتخابی در نرم‌افزار Maxquda تحلیل شدند.

زیادی درباره موانع و محدودیت‌های اجرا و تحقق درس پژوهی انجام شده، اما پژوهش‌های اندکی عوامل موثر بر ارتقای آن را بررسی کردند. نتایج این پژوهش می‌تواند برای متخصصان و برنامه‌ریزان نظام آموزش و پرورش به‌ویژه در دوره ابتدایی تلویحات کاربردی داشته باشد و آنان با توجه به عوامل شناسایی شده در این پژوهش گام موثری در جهت اجرای درس پژوهی بردارند. در نتیجه، هدف این پژوهش شناسایی ابعاد و مولفه‌های ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی بود.

مواد روش‌ها

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا کیفی بود. جامعه پژوهش خبرگان دانشگاهی و صاحب‌نظران وزارتخانه آموزش و پرورش کشور در سال ۱۴۰۰ بودند. حجم نمونه بر اساس اصل اشباع نظری ۱۲ نفر شد که این افراد با توجه به ملاک‌های ورود به مطالعه با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. برای این منظور ابتدا ۸ نفر از خبرگان و صاحب‌نظران به‌عنوان نمونه انتخاب و با آنها مصاحبه به عمل آمد و به دلیل عدم رسیدن به اشباع نظری با ۲ نفر دیگر نیز مصاحبه شد. با اینکه پس از انجام مصاحبه با ۲ نفر مذکور (نفرهای نهم و دهم) در برخی ابعاد و مولفه‌ها، پژوهش به اشباع رسید، اما پژوهشگران برای یقین از اشباع نظری با ۲ نفر دیگر مصاحبه کردند و به دلیل رسیدن به اشباع نظری نمونه‌گیری و انجام مصاحبه با آنها پایان یافت.

در این پژوهش ملاک‌های ورود به مطالعه برای خبرگان و صاحب‌نظران شامل تحصیلات مرتبط با آموزش ابتدایی، سابقه تدریس مرتبط با آموزش ابتدایی، حداقل تحصیلات کارشناسی ارشد، تمایل جهت شرکت در پژوهش و موافقت جهت ضبط مصاحبه‌ها بود. نحوه انجام روش نمونه‌گیری هدفمند به این صورت بود که ابتدا لیستی از خبرگان و صاحب‌نظران تهیه و سپس با توجه به ملاک‌های ورود به مطالعه بررسی و در صورت داشتن ملاک‌های موردنظر آنها به‌عنوان جزئی از نمونه پژوهش حاضر قرار می‌گرفتند.

جدول ۱. سوالهای مصاحبه با خبرگان دانشگاهی و صاحب‌نظران وزارتخانه آموزش و پرورش کشور

ردیف	سوالها
۱	از نظر شما به‌عنوان خبره و صاحب‌نظر در حوزه آموزش و پرورش، شرایط علی تأثیرگذار بر ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی چه می‌باشد؟
۲	از نظر شما به‌عنوان خبره و صاحب‌نظر در حوزه آموزش و پرورش، مقوله اساسی و تأثیرگذار بر ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی چه می‌باشد؟
۳	از نظر شما به‌عنوان خبره و صاحب‌نظر در حوزه آموزش و پرورش، برای ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی به چه امکاناتی نیاز است؟
۴	از نظر شما به‌عنوان خبره و صاحب‌نظر در حوزه آموزش و پرورش، عوامل بازدارنده بر ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی چه می‌باشد؟
۵	از نظر شما به‌عنوان خبره و صاحب‌نظر در حوزه آموزش و پرورش، راهکارها و راهبردهای ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی چه می‌باشد؟
۶	از نظر شما به‌عنوان خبره و صاحب‌نظر در حوزه آموزش و پرورش، ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی چه پیامدهایی را به همراه خواهد داشت؟

یافته‌ها

نمونه‌های این پژوهش ۱۲ نفر بودند که فراوانی و درصد فراوانی اطلاعات جمعیت‌شناختی آنها شامل پست، تحصیلات، جنسیت، سن و سابقه کار در جدول ۲ ارائه شد.

جدول ۲. فراوانی و درصد فراوانی اطلاعات جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان

متغیر	طبقه	فراوانی	درصد فراوانی
پست	اساتید دانشگاه	۳	۲۵٪
	مدیران آموزش و پرورش	۳	۲۵٪
	معاونان آموزش و پرورش	۳	۲۵٪
تحصیلات	کارشناسان آموزش و پرورش	۳	۲۵٪
	فوق لیسانس	۳	۲۵٪
جنسیت	دکتری تخصصی	۹	۷۵٪
	زن	۳	۲۵٪
سن	مرد	۹	۷۵٪
	پایین‌تر از ۴۰ سال	۱	۸/۳۳٪
	۴۱-۴۵ سال	۲	۱۶/۶۷٪
	۴۶-۵۰ سال	۵	۴۱/۶۷٪
	بالتر از ۵۰ سال	۴	۳۳/۳۳٪
سابقه کار	زیر ۱۰ سال	۱	۸/۳۳٪
	۱۱-۲۰ سال	۴	۳۳/۳۳٪
	بالتر از ۲۰ سال	۷	۵۸/۳۳٪

طبق نتایج جدول ۲، از نظر پست بین طبقات تفاوتی وجود نداشت و هر طبقه ۲۵ درصد را به خود اختصاص داد، اما تحصیلات ۷۵ درصد دکتری تخصصی، جنسیت ۷۵ درصد مرد، سن ۴۱/۶۷ درصد ۴۶-۵۰ سال و سابقه کار ۵۸/۳۳ درصد بالاتر از ۲۰ سال بود. ابعاد،

موفه‌ها و شاخص‌های ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی در جدول ۳ ارائه شد.

جدول ۳. ابعاد، موفه‌ها و شاخص‌های ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی

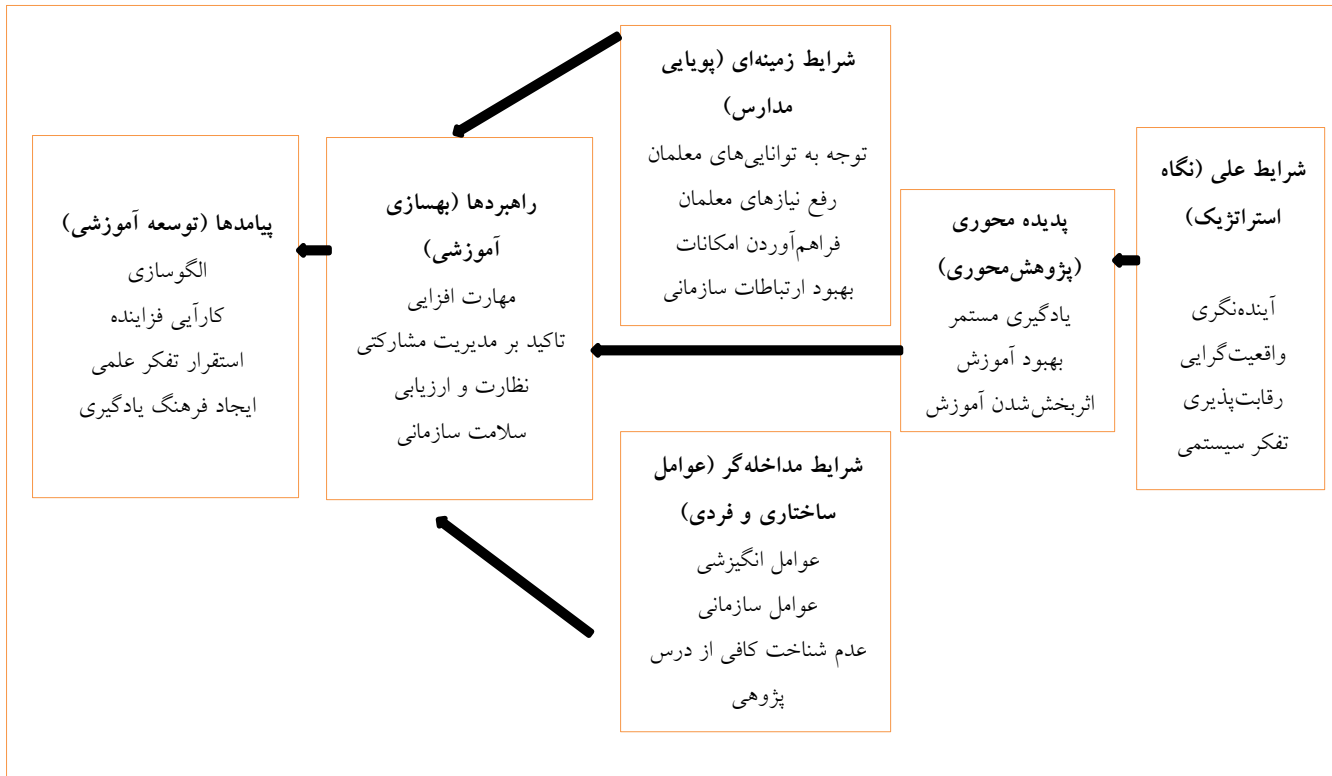
بعد	موفه	شاخص
نگاه استراتژیک (شرایط علی)	آینده‌نگری	۱. درس پژوهی مناسب‌ترین راه دستیابی به غنی‌سازی یادگیری و پرورش معلمان و دانش‌آموزان، ۲. استفاده از درس پژوهی برای تولید و بکارگیری دانش حرفه‌ای در مدارس، ۳. درس پژوهی مشخص‌کننده ارتقای ظرفیت تغییرپذیری جامعه، ۴. آموزش و پرورش مکانی برای رشد مدیر، معلم و دانش‌آموز از طریق درس پژوهی، ۵. توانایی ایده‌پردازی برای آینده ایده‌آل، ۶. چشم‌اندازسازی از سوی مدیران ارشد، ۷. شناسایی تهدیدها و فرصت‌های محیط داخلی و خارجی از سوی مدیران، ۸. داشتن راهکار برای مقابله با تغییرها و چالش‌ها از سوی مدیران و ۹. کشف هر رویدادی در سازمان قبل از وقوع آن
واقعیت‌گرایی		۱. استفاده از درس پژوهی برای اجرا، ارزیابی و بازبینی درست آموزش، ۲. درک و پیش‌بینی آینده نظام آموزش و پرورش توسط مدیران، ۳. درک واقع‌بینانه شرایط مدارس توسط مدیران، ۴. توجه به عدم پایداری اقتصادی و بروز رویدادهای گسسته در جامعه و ۵. استفاده از درس پژوهی برای تبیین مساله، طراحی، عمل، بازبینی و بازاندیشی یافته‌ها
رقابت‌پذیری		۱. توسعه ظرفیت مدارس برای گسترش یادگیری مشارکت با الگوی درس پژوهی، ۲. داشتن رویکرد توسعه استراتژی توسط مدیران ارشد، ۳. تطابق استراتژی با تغییرات محیط رقابتی، ۴. توجه به کوچک‌ترین ایده‌ها به‌عنوان منبعی مهم و ارزش‌آفرین و ۵. استفاده از درس پژوهی برای برطرف کردن مسائل آموزشی مدرسه از طریق آسیب‌شناسی

<p>۱. انجام فعالیت‌های هوشمندانه در قالب مدیریت استراتژیک برای توسعه درس پژوهی، ۲. توانایی برنامه‌ریزی استراتژیک توسط مدیران ارشد، ۳. تمرکز بر فعالیت‌های پوشش‌گرایانه در آموزش و پرورش، ۴. توانایی ایجاد همکاری‌های استراتژیک جهت توسعه درس پژوهی، ۵. استفاده از درس پژوهی برای تأکید بر یادگیری گروهی، کیفی و مشارکتی و ۶. استفاده از درس پژوهی برای بررسی سوال‌های پژوهشی</p>	<p>تفکر سیستمی</p>
<p>۱. توانایی تبدیل داده به بینش عملی، ۲. تلاش مدیران و معلمان برای توسعه درس پژوهی، ۳. توجه مدیران بر نحوه حرکت و توزیع اطلاعات مناسب با درس پژوهی، ۴. توجه به انتصاب معلمان متناسب با تحصیلات و تسلط بر درس پژوهی، ۵. دسترسی به امکانات پیشرفته آموزش جهت توسعه درس پژوهی، ۶. ارتقای دانش معلمان برای تسلط بر درس پژوهی و ۷. دستیابی به درس پژوهی از طریق ایجاد بستر مناسب برای بازاندیشی و بهبود عمل</p>	<p>پویایی مدارس (شرایط زمینه‌ای) توجه به توانایی‌های معلمان</p>
<p>۱. توجه بر نیازهای مادی و معنوی معلمان جهت انگیزه برای یادگیری درس پژوهی و ۲. تخصیص پاداش مناسب برای معلمان برای انجام فعالیت‌های درس پژوهی</p>	<p>رفع نیازهای معلمان</p>
<p>۱. استفاده از مدیران حوزه مدیریت و پژوهش به‌عنوان مشاور در کنار مدیران مدارس، ۲. تأمین امکانات و تجهیزات لازم جهت توسعه درس پژوهی، ۳. دادن زمان کافی به معلمان تازه جهت یادگیری مهارت‌های درس پژوهی، ۴. تأمین بودجه مالی جهت استقرار آموزش درس پژوهی و ۵. هدایت سیستماتیک معلمان مدارس با استفاده فناوری‌های نوین آموزشی جهت یادگیری مهارت‌های درس پژوهی</p>	<p>فراهم آوردن امکانات</p>
<p>۱. صدور نتایج درس پژوهی توسط معلمان و همکاران، ۲. استفاده از توانایی‌های سازمانی در استقرار درس پژوهی، ۳. تأکید مدیران جهت انجام کار گروهی، ۴. ایجاد شبکه‌سازی در جهت توسعه درس پژوهی و ۵. کاهش بروکراسی جهت استقرار درس پژوهی</p>	<p>بهبود ارتباطات سازمانی</p>
<p>۱. عدم نیاز درونی به تحول در حوزه تدریس، ۲. نداشتن روحیه مشارکت با دیگر معلمان، ۳. عدم آشنایی معلمان با انتظارات والدین و نیازهای دانش‌آموزان و ۴. عدم زمان کافی به دلیل چند شغله بودن معلمان برای تأمین زندگی</p>	<p>عوامل انگیزشی عوامل ساختاری و فردی (شرایط مداخله‌گر)</p>
<p>۱. عدم آزادی قانونی در فرایندهای درس پژوهی، ۲. وجود نظام ارزشیابی تأکیدکننده بر نتایج به جای فرآیند، ۳. عدم همکاری مدیران و فشار بر معلمان و ۴. عدم همکاری اساتید خبره جهت آموزش درس پژوهی به معلمان</p>	<p>عوامل سازمانی</p>
<p>۱. تصور غلط که درس پژوهی ژاپنی است و نباید در دیگر کشورها اجرا شود. ۲. درس پژوهی یک مدل بهسازی مستمر و بلندمدت، ۳. عدم استفاده از درس پژوهی برای آموزش کلیه درس‌ها، ۴. فقدان دانش کافی و لازم درباره درس پژوهی، ۵. تخصیص نبودن درس پژوهی و ناتوانی در اجرای آن، ۶. نیاز درس پژوهی به امکانات زیاد و ایجاد بی‌نظمی و ۷. جای پژوهش دانشگاه است و معلم نمی‌تواند کارهای پژوهشی انجام دهد</p>	<p>عدم شناخت کافی از درس پژوهی</p>
<p>۱. توانمندسازی معلمان به پژوهشگران ماهر، ۲. بهبود فرایندهای آموزش و یادگیری از طریق آموزش چگونگی یادگیری و تفکر با درس پژوهی، ۳. کمک درس پژوهی به یادگیری مستمر معلم، ۴. درس پژوهی کمک‌کننده درک بهتر چگونگی یادگیری، ۵. تمرکز درس پژوهی بر فکر و عمل دانش‌آموزان و ۶. هدف درس پژوهی افزایش دانش معلمان از محتوای آموزشی</p>	<p>یادگیری مستمر پژوهش محوری (پدیده محوری)</p>
<p>۱. درس پژوهی فرصتی برای گسترش دانش و مهارت تدریس، آموزش و یادگیری، ۲. درس پژوهی راهکاری برای استفاده از تجربه‌ها جهت توسعه آموزش، ۳. درس پژوهی فراهم‌کننده فرصت مشارکت مستمر جهت حل مسائل، ۴. نقش درس پژوهی در اصلاح و بهبود تدریس از طریق پژوهش مشارکتی و ۵. درگیر شدن معلم در عمل و پژوهش با درس پژوهی</p>	<p>بهبود آموزش</p>
<p>۱. مشخص شدن سریع کارآیی درس پژوهی، ۲. مقرون به صرفه بودن پژوهش‌های معلم در قالب درس پژوهی و ۳. بهبود بلندمدت یادگیری با استفاده از درس پژوهی</p>	<p>اثربخش شدن آموزش</p>

۱. ارتقای توانایی آموزش و پژوهشی معلمان و مدیران، ۲. تقویت روحیه سخت‌کوشی معلمان و مدیران در انجام درس پژوهی، ۳. ارتقای مهارت‌های اجتماعی معلمان و مدیران برای ارتباط مناسب با دانش‌آموزان، ۴. توانمندی نوشتاری معلمان جهت اجرای طرح پژوهی، ۵. ارتقای مهارت‌های انسانی، ادراکی و فنی جهت حمایت از معلمان درس پژوهی، ۶. بهبود مهارت‌های ارتباطی مدیران جهت تعامل با معلمان و دانش‌آموزان، ۷. ارتقای مهارت تصمیم‌گیری معلمان و مدیران جهت اجرای درس پژوهی و ۸. تاکید بر مهارت‌های رهبری مدیران جهت حمایت از مدارس درس پژوهی	مهارت افزایی	بهبودی آموزشی (راهبردها)
۱. تاکید بر تیم‌سازی جهت حل مشکلات اجرای درس پژوهی، ۲. تاکید بر انجام امور آموزشی بر مبنای مدیریت مشارکتی جهت حمایت از درس پژوهی و ۳. ارائه دستورات اداری جهت ایجاد انعطاف‌پذیری سازمانی برای تحقق درس پژوهی	تاکید بر مدیریت مشارکتی	
۱. توجه بر نحوه اجرای درس پژوهی، ۲. توجه به ارزیابی مستمر معلمان از نظر درس پژوهی، ۳. توجه به برگزاری آموزش ضمن خدمت درس پژوهی، ۴. ارائه نوآوری و ایجاد خلاقیت در آموزش و پرورش، ۵. توجه به روش‌های استخدام و گزینش معلمان و ۶. گسترش فعالیت‌های پژوهشی و استفاده از نتایج آن جهت توسعه درس پژوهی	نظارت و ارزیابی	
۱. انتصاب افراد با روحیه پژوهشگر به‌عنوان مدیر، ۲. استفاده از تجربه‌های مدیریتی سایر نهادها در حوزه درس پژوهی و ۳. هدایت کارکنان آموزش و پرورش جهت استفاده از درس پژوهی	سلامت سازمانی	
۱. درس پژوهی الگویی موثر برای بهبود مستمر آموزش، ۲. نقش درس پژوهش در بهبود فعالیت‌های آموزشی و ۳. توسعه نظریه‌های علمی با درس پژوهی	الگوسازی	توسعه آموزشی (پیامدها)
۱. دادن رنگ و بوی محلی به درس پژوهی، ۲. درک درس پژوهی به‌عنوان راهی برای تقویت تدریس و یادگیری، ۳. نقش درس پژوهی در یادگیری تجربه‌کردن و ۴. نقش درس پژوهی در توسعه حرفه‌ای معلمان از طریق بهبود دانش موضوعی و آموزشی	کارآیی فزاینده	
۱. نقش درس پژوهی در داشتن تفکر پژوهش‌محور، ۲. ایجاد فرصت درس پژوهی برای تفکر درباره یک درس، واحد درسی یا موضوع درسی، ۳. نقش درس پژوهی در داشتن معلمان فکور و بازاندیش، ۴. نقش درس پژوهی درباره تفکر در مورد اهداف بلندمدت دانش‌آموزان توسط معلمان و ۵. نقش درس پژوهی برای داشتن تفکر عملی و خلاق	استقرار تفکر علمی	
۱. نقش درس پژوهی در گسترش انواع یادگیری، ۲. یادگیری چگونگی انجام دادن درس پژوهی توسط دانش‌آموزان، ۳. نقش درس پژوهی در مشاهده کلاس بر اساس بینش‌های دقیق و ۴. نقش درس پژوهی در یادگیری معلمان از یکدیگر	ایجاد فرهنگ یادگیری	

مستمر، بهبود آموزش و اثربخش شدن آموزش)، بهسازی آموزشی به‌عنوان راهبردها (با چهار مولفه مهارت افزایی، تاکید بر مدیریت مشارکتی، نظارت و ارزیابی و سلامت سازمانی) و توسعه آموزشی به‌عنوان پیامدها (با چهار مولفه الگوسازی، کارآیی فزاینده، استقرار تفکر علمی و ایجاد فرهنگ یادگیری) بودند. در نهایت، با توجه به ابعاد و مولفه‌های شناسایی شده برای ارتقای درس پژوهی، الگوی پارادایمی ابعاد و مولفه‌های ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی در شکل ۱ ارائه شد.

طبق نتایج جدول ۳، ارتقای درس پژوهی ۱۰۹ شاخص در ۲۲ مولفه و ۶ بعد داشت؛ به طوری که ابعاد شامل نگاه استراتژیک به‌عنوان شرایط علی (با چهار مولفه آینده‌نگری، واقعیت‌گرایی، رقابت‌پذیری و تفکر سیستمی)، پویایی مدارس به‌عنوان شرایط زمینه‌ای (با چهار مولفه توجه به توانایی‌های معلمان، رفع نیازهای معلمان، فراهم آوردن امکانات و بهبود ارتباطات سازمانی)، عوامل ساختاری و فردی به‌عنوان شرایط مداخله‌گر (با سه مولفه عوامل انگیزشی، عوامل سازمانی و عدم شناخت کافی از درس پژوهی)، پژوهش‌محوری به‌عنوان پدیده محوری (با سه مولفه یادگیری

شکل ۱. الگوی پارادایمی ابعاد و مولفه‌های ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی

نتیجه‌گیری

درس پژوهی در صده اخیر به‌عنوان یکی از موثرترین و مهم‌ترین روش‌ها جهت ارتقای سطح علمی و عملی معلمان و دانش‌آموزان شناخته شده و این شیوه یک رویکرد توسعه حرفه‌ای با پژوهش گروهی در کلاس درس است که در طی آن معلمان با یکدیگر برای تدوین طرح درس، اجرا و مشاهده نتایج آن در جهت بهبود یادگیری دانش‌آموزان همکاری و مشارکت می‌کنند. بنابراین، با توجه به نقش درس پژوهی در بهبود عملکرد حرفه‌ای معلمان در تدریس و آموزش و یادگیری و عملکرد تحصیلی بهتر دانش‌آموزان، هدف این پژوهش شناسایی ابعاد و مولفه‌های ارتقای درس پژوهی در دوره ابتدایی بود. نتایج این پژوهش نشان داد ارتقای درس پژوهی ۱۰۹ شاخص در ۲۲ مولفه و ۶ بعد داشت؛ به‌طوری که ابعاد شامل نگاه استراتژیک به‌عنوان شرایط علی (با چهار مولفه آینده‌نگری، واقعیت‌گرایی، رقابت‌پذیری و تفکر سیستمی)، پویایی مدارس به‌عنوان شرایط زمینه‌ای (با چهار مولفه توجه به توانایی‌های معلمان، رفع نیازهای معلمان، فراهم‌آوردن امکانات و بهبود ارتباطات سازمانی)، عوامل ساختاری و فردی به‌عنوان شرایط مداخله‌گر (با سه مولفه عوامل انگیزشی، عوامل سازمانی و عدم شناخت کافی از درس پژوهی)، پژوهش‌محوری به‌عنوان پدیده محوری (با سه مولفه یادگیری مستمر، بهبود آموزش و اثربخش شدن آموزش)، بهسازی آموزشی به‌عنوان راهبردها (با چهار مولفه مهارت افزایی، تاکید بر مدیریت مشارکتی، نظارت و ارزیابی و سلامت سازمانی) و توسعه آموزشی به‌عنوان پیامدها (با چهار مولفه الگوسازی، کارآیی فزاینده، استقرار تفکر علمی و ایجاد فرهنگ یادگیری) بودند. با اینکه از یک سو پژوهش‌های اندکی درباره ابعاد و مولفه‌های ارتقای درس پژوهی

انجام و از سوی دیگر پژوهشی درباره مدل پارادایمی آن یافت نشد، اما نتایج مذکور از جهاتی همسو با نتایج پژوهش‌های احمدی حاجی و همکاران (۱)، پوراحمدعلی و همکاران (۱۵)، سلیمانی و احمدی (۱۶)، مون و همکاران (۱۷) و بچولند و موسولد (۱۸) بودند. در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان کرد که درس پژوهی الگوی عملی بازبینی مداوم الگوهای ذهنی و بازاندیشی مشارکتی کارگزاران آموزشی است. این شیوه، الگوی مبتنی بر پژوهش مشارکتی در کلاس درس است و الگویی موثر برای بهبود مستمر آموزش و تدریس محسوب می‌شود. درس پژوهی به مثابه روش نوین پژوهش در عمل و هسته‌های کوچک تحول در آموزش به گسترش پژوهش و تولید دانش حرفه‌ای در مدرسه کمک می‌کند. علاوه بر تاثیر درس پژوهی بر فرآیند یادگیری گروهی و بهسازی مستمر تدوین برنامه، اجرا، بازبینی، بازاندیشی، یادگیری و ترویج یافته‌ها، فرصتی برای سهیم شدن کارگزاران آموزشی در تجربه‌های یکدیگر فراهم می‌آورد. با توجه به شش بعد شناسایی شده برای ارتقای درس پژوهی در این پژوهش شامل نگاه استراتژیک، پویایی مدارس، عوامل ساختاری و فردی، پژوهش‌محوری، راهبردها و پیامدها و مولفه‌ها و شاخص‌های آن، درس پژوهی به گسترش فرهنگ آموزش و یادگیری در مدرسه یاری می‌رساند و محیطی را فراهم می‌سازد تا معلمان از یکدیگر بیاموزند، دانش حرفه‌ای خود را ارتقاء دهند و در تحول مستمر آموزش مشارکت داشته باشند.

در درس پژوهی مدرسه و کلاس به اجتماع یادگیری تبدیل می‌شود و معلمان فرصتی را برای با هم حرف زدن و گفتگوی حرفه‌ای پیدا می‌کنند. ایده درس پژوهی به معلمان، پژوهشگران و استادان یاری می‌رساند تا بر قابلیت‌های خود از طریق یادگیری از یکدیگر بیفزایند

- 95-115. doi: 10.30486/jsre.2020.1896343.1608
2. Erfani N, Shabiri SM, Sahabat Anvar S, Mashayekhipour M. (2016). Effectiveness of the training lesson study course of knowledge and teaching skills in elementary teachers. *Research in Curriculum Planning*; 13(2): 191-200.
3. Dick LK, Appelgate MH, Gupta D, Soto MM. (2022). Continuous improvement lesson study: A model of MTE professional development. *Mathematics Teacher Educator*; 10(2): 111-128. doi: 10.5951/MTE.2020.0077
4. Jafari Kamangar F, Izadi S, Piruz Gh. (2020). A comparison of the effect of flipped classroom teaching with lesson study method on writing creativity of teacher students in creative writing. *Research in Curriculum Planning*; 17(66): 195-214. doi: 10.30486/jsre.2020.1892741.1570
5. Yesilcinar S, Aykan A. (2022). Lesson study and 21st-century skills: Pre-service teachers reason, produce and share. *Participatory Educational Research*; 9(3): 315-329. doi: 10.17275/per.22.68.9.3
6. Vermunt JD, Vrikki M, Van Halem N, Warwick P, Mercer N. (2019). The impact of Lesson Study professional development on the quality of teacher learning. *Teaching and Teacher Education*; 81: 61-73. doi: 10.1016/j.tate.2019.02.009
7. Erbilgin E, Arikan S. (2021). Lesson study to support preservice elementary teachers learning to teach mathematics. *Mathematics Teacher Education and Development*; 23(1): 113-134.
8. Emami Z, Khakbaz A. (2019). A study of elementary school teachers' challenges of encountering with lesson study. *Journal of Theory & Practice in Curriculum*; 13(7): 207-234.
9. Barber KA. (2021). Critical turning points during lesson study: Student misconceptions spark teacher learning.

و در فرآیند گروهی، کیفی و مشارکتی به تولید دانش حرفه‌ای کمک کنند. اگرچه تفاوت‌های فرهنگی مدارس و مناسبات اجتماعی پیچیده در هر جامعه بر روش‌ها و ابزارهای اثربخش جهت بکارگیری درس پژوهی به‌ویژه در دوره ابتدایی تأکید می‌کند. درس پژوهی را می‌توان کاربرد روش علمی در مدرسه و فرآیند آموزش و یادگیری دانست؛ بدین شکل که معلمان به‌طور مشارکتی فرضیه‌ای را درباره بهترین روش تدریس یک موضوع درسی شکل می‌دهند و سپس تلاش می‌نمایند بر اساس مشاهدات، دلایل، شواهد و مستندات جمع‌آوری کنند. در مرحله بعد این فرضیه را در مقابل دانش‌آموزان بیان و مورد ارزیابی قرار دهند. در نتیجه، مشخص می‌شود که چه موفقیت‌هایی کسب شده و چه قسمت‌هایی نیاز به اصلاح دارد. پس از مقداری تأمل، اندیشه، تفکر هشیارانه و بازاندیشی اصلاحات لازم را انجام داده و سپس فرضیه اصلاح‌شده را مجدداً آزمون می‌کنند و این فرآیند بدین شکل ادامه و بهبود می‌یابد.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به عدم امکان کنترل و بررسی میزان دقت و صداقت مصاحبه‌شوندگان، صرفاً کیفی بودن پژوهش، استفاده از روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند به دلیل خطای بیشتر نمونه‌گیری در مقایسه با روش‌های نمونه‌گیری تصادفی و ناتوانی در کنترل متغیرهای مزاحم و مداخله‌گر از جمله سن، بهره‌هوشی و تجربه مصاحبه‌شوندگان اشاره کرد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که پژوهشگران آتی اقدام به انجام پژوهش‌های کمی و ساخت ابزاری جهت بررسی میزان ابعاد و مولفه‌های ارتقای درس پژوهی کنند، راهکارها و برنامه‌هایی برای بهبود و ارتقای ابعاد و مولفه‌های درس پژوهی طراحی نمایند و از متخصصان و خبرگان بخواهند که راهکارها و برنامه‌های ارتقای درس پژوهی را پیاده‌سازی نمایند. از پیشنهادهای کاربردی پژوهش حاضر می‌توان به برگزاری دوره‌های ضمن خدمت درس پژوهی برای معلمان، گنجاندن درس پژوهی در سرفصل‌های درس روش تدریس دانشجویان معلمان، گسترش فرهنگ یادگیری و آموزش بهینه مشارکتی از طریق درس پژوهی، فراهم کردن شرایط برای اجرا هر چه بهتر درس پژوهی، تغییر در باورها و روش‌های تدریس و آموزش قبل، گردهم‌آیی معلمان در محیط‌های غیررسمی و دوستانه برای گفتگو درباره درس پژوهی، برگزاری همایش‌ها و سمینارهای درس پژوهی برای معلمان و غیره اشاره کرد.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله نویسندگان مقاله حاضر از مصاحبه‌شوندگان به دلیل مشارکت فعال در پژوهش صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایند.

References

1. Ahmadi Haji O, Kian M, Aliasgari M, Hashemi S, Saki R. (2020). Exploring the barriers of the process of lesson study from the viewpoint of educational consultants. *Research in Curriculum Planning*; 17(66):

- lesson-study: A case study of primary schools of education in Ardebil (A mixed method). *Journal of Research in Teaching*; 5(1): 65-85.
17. Mon CC, Dali MH, Sam LC. (2016). Issues relating to the implementation of lesson study in the Malaysian education context. *IOSR Journal of Research & Method in Education*; 6(3): 77-85. doi: 10.9790/7388-0603017785
18. Bjuland R, Mosvold R. (2015). Lesson study in teacher education: Learning from a challenging case. *Teaching and Teacher Education*; 52: 83-90. doi: 10.1016/j.tate.2015.09.005
- Excelsior: Leadership in Teaching and Learning; 13(3): 197-213. doi: 10.14305/jn.19440413.2021.13.3.02
10. Ghorbanzadeh P, Moeinikia M, Abedinia A. (2020). Investigating the role of study in the professional development of primary school teachers in the eyes of Talesh teachers. *Journal of New Approaches in Educational Sciences*; 2(2): 1-6. doi: 10.22034/NAES.2020.229274.1033
11. Murata A. (2010). Teacher learning with lesson study. *International Encyclopedia of Education*; 5(21): 575-581. doi: 10.1016/B978-0-08-044894-7.00659-X
12. Schipper T, Goei SL, De Vries S, Van Veen K. (2018). Developing teachers' self-efficacy and adaptive teaching behaviour through lesson study. *International Journal of Educational Research*; 88: 109-120. doi: 10.1016/j.ijer.2018.01.011
13. Jhang FH. (2020). Teachers' attitudes towards lesson study, perceived competence, and involvement in lesson study: Evidence from junior high school teachers. *Professional Development in Education*; 46(1): 82-96. doi: 10.1080/19415257.2019.1585383
14. Allan D, O'Doherty E, Boorman D, Smalley P. (2021). Lesson study and the construction of capital: Empowering children through dialogic engagement. *Education*; 49(6): 730-744. doi: 10.1080/03004279.2020.1781224
15. Pourahmadi A, Sheykhi Fini A, Zeinalipour H, Izadi S. (2018). Identification of the dimensions and components of the application of mathematics lesson study in elementary schools in Mazandaran province in order to provide a conceptual model. *Journal of Educational Sciences*; 25(2): 47-70. doi: 10.22055/edu.2019.22783.2273
16. Soleymani E, Ahmadi H. (2017). Identifying the obstacles to implementing